

СИМ ЗАНЕДБАНИХ ПАЛАЦІВ ТА ЗАМКІВ УКРАЇНИ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ РЕСТАВРАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В Україні є чимало палаців та замків, які потребують реконструкції. Саме в західних регіонах розташовується значна їх частина. Але є 7 найбільш занедбаних палаців та замків України, які мають велику культурну та історичну цінність для людей, саме тому їх варто реставрувати та зберегти для наступних поколінь.

Ключові слова: палац, парк, стиль, область, фонтан, садиба.

Abstract

There are many palaces and castles in Ukraine that need to be reconstructed. It is in the western regions of a significant part of them. But there are 7 of the most abandoned palaces and castles in Ukraine that have a great cultural and historical value for people, which is why they should be restored and preserved for future generations.

Key words: palace, park, style, area, fountain, farmstead.

Палац Терещенків, який розташовується в селі міського типу Червоне Житомирської області. Палац був побудований початку XIX століття (а саме у 1851 році) у стилі неоготики графом Адольфом Грохольським. Після його смерті палац належав дружині графа Ванзі, яка згодом переїхала за кордон та продала маєток Миколі Артемовичу Терещенку. Після його купівлі Терещенко передав палац своєму братові Федору. Він перебудував маєток, а згодом звів поруч цукровий завод. На той час палац оточував величезний парк, в якому були два ставки. Перед палацом стояв фонтан, а також розташовувалися декоративні газони. В палаці був свій театр зі сценою, але на сьогодні там залишилися лише залишки театру [1]. Пожежа, яка відбулася у 1928 році знищила все, саме після неї стіни палацу набули темного кольору. І хоча сьогодні в палаці розташовується жіночий монастир Святого Різдва Христового, більша його частина пустує, а сам палац в занедбаному стані [2].

Палац Остен-Сакен, який розташовується на межі селища міського типу Немішаєве та села Миротцьке Київської області. У 1805 році Микулицька маєтність була подарована графу Карлу Сакену. Після смерті графа маєток перейшов до Івана фон-дер Остен-Сакена, який помер у 1853 році. Після цього його власником став Карл Остен-Сакен. Саме тоді був зведений одноповерховий цегляний палац з наріжною баштою, та парк навколо нього [1]. На початку XX ст. садиба складалася з палацу та двох дерев'яних будинків у парку. Найбільше в парку було фруктових дерев, також до нього належав ставок на річці Орлянка. У листопаді 2000 року в палаці сталася пожежа, яка знищила усі меблі. На початок 2012 року від палацу залишилися лише залишки вежі та фасадна стіна, парк перебуває у занедбаному стані [3].

Палац Сангушків був побудований у 1754 —1770 роках в стилі бароко для Барбари Сангушкової. Розташовується він в місті Ізяслав Хмельницької області. Сам палац це двохповерхова будівля, яка отримала оригінальне планування ріано побіле. До палацу був добудований двір, пізніше його з'єднали з палацом князів Заславських і залишками Новозаславського замку. Палац почав занепадати у XIX століття, коли він став власність Російської імперської армії. За часів незалежності України його не реставрували, саме тому палац стоїть в руїнах [2].

Палац Потоцьких, який розташовується в місті Тульчин Вінницької області почав будуватися у 1782 році в стилі класицизму за проектом Лакруа – французького архітектора. Маєток належав графу Станіславу Потоцькому, який створив Софіївський парк у місті Умань. Усі внутрішні роботи були запроєктовані голландцем Мерксем, а творцем парку був Міллер. Сам палац був двоповерховий з

переднім входом та десятьма колонами. Скляними оранжереями були з'єднані два бокових флігеля. Парк, який був закладений на десяти гектарах називався –Хорошел, у ньому переважали італійські тополі та сосни. Також його прикрашали фонтани, скульптури та альтанки [4]. І хоча будівля має досить непоганий вигляд, проте лівий бічний флігель в аварійному стані – лишилася лише напівзруйнована основа приміщення. Із тилу він уже виглядає пристойно, якщо ж обійти ззовні – можна побачити ще невідреставровану частину [5].

Палац Тора Ланге розташовується в селі Нападіївка Липовецького району Вінницької області. Був побудований у стилі класицизму. Першим власником палацу був Валеріан Прилуцький, після своєї смерті він перейшов його сину Яну. Пізніше він перейшов у власництво данського поета та дипломата Тора Ланге. Палац невеличкий та абсолютно типовий для свого стилю. Одноповерховий з трьома ризалітами, праворуч розташовується флігель, ліворуч фонтан. В радянські часи палац був школою. Нині палац у занедбаному стані, немає дверей та вікон, зруйнувалася ліпнина, у деяких кімнатах немає стелі та підлоги [4].

Палац Даховських розташовується в селі Леськове Черкаської області. Був побудований в 50-х роках 19 століття у стилі неоготики. Зразком для його побудови слугував палац Казимира Даховського. Навколо палацу розташовується пейзажний англійський парк у формі трапеції та низькострижений живопліт. Сама садиба складалася з палацу, службових флігелів та приміщень для слуг [3]. Також Даховські побудували стайні, адже вони дуже захоплювалися кінями. У червні 2013 року палац отримав статус історико-культурного заповідника державного значення, хоча зараз він перебуває у власності Міністерства Оборони України, і доступ до нього можна отримати лише з дозволу командира частини. На сьогоднішній день палац в аварійному стані [6].

Палац Муравйових-Апостолів розташовується в селі Хомутець Полтавської області. Побудований був наприкінці 18 століття у стилі бароко, який переходить у класицизм, але без портиків та колон, дипломатом Іваном Муравйовим-Апостоловим. Сам палац двоповерховий кам'яний, головним входом була вежа зі складним дахом. Навколо нього розташовувався французький парк. На сьогодні палац пустує та знаходиться в аварійному стані, хоча і має статус архітектурної пам'ятки України [2].

Розглянувши історію будівництва та архітектурне планування 7-ми найбільш занедбаних палаців та замків України, можна зробити висновок, що саме вони потребують реставрації найближчим часом. Через них формується історико-культурна цінність для людей, вони відіграють важливу роль у формуванні духовних засад для наступних поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Україна. Фортеці, замки, палаци. Путівник. 70 архітектурних пам'яток / автори-укл. О. М. Беліков, Ю. С. Воронцова. — Харків: Альбатрос, 2011. — 224 с.: іл.
2. Дем'яненко С. Архітектурні пам'ятки України =Architectural monuments of Ukraine / Сергій Дем'яненко ; редкол.: Г. Б. Мунін, Д. С. Вілкова, Є. Т. Смирна [та ін.] ; пер. англ. Д. С. Вілкова. – К. : Агентство по розповсюдженню друку, 2016. – 304 с. : іл. – (Серія «Культурно-історична спадщина України»).
3. Родічкін І, Родічкіна О. Старовинні маєтки України./ І. Родічкін, О. Родічкіна. – Київ: «Мистецтво» – 2005. – 272с.
4. УКРАЇНА. УСЕ, ЩО ВАРТО ПОБАЧИТИ. Путівник. Упорядник О.М. Беліков. Харків: Біблекс, 2009. - 272с.
5. Ковальський В. П. Палаци Вінницької області: історія та сучасний стан [Електронний ресурс] / В. П. Ковальський, С. Ю. Зузяк // Матеріали міжнародної науково-технічної конференції "Енергоефективність в галузях економіки України-2017", м. Вінниця, 11-13 жовтня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - Вінниця : ВНТУ, 2017. - Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/itb/egeu2017/paper/view/3370>.
6. ЧАРІВНА УКРАЇНА/MALERISCHE UKRAINE. Харків: ФОП Жабська Т.С., 2008. - 192 с.

Ковальський Віктор Павлович – к.т.н., доцент кафедри будівництва міського господарства та архітектури Вінницького національного технічного університету.

Зузяк Світлана Юрївна – студентка Вінницького національного технічного університету, факультету ФБТЕГП, групи БМ-156.

Kovalsky Viktor Pavlovich - Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Urban and Architecture Construction of Vinnytsia National Technical University.

Zuzyak Svetlana - is a student at the Vinnytsia National Technical University, Faculty of FBTEGP, BM-156.